

Rapport 2008:46

Arkeologisk utredning etapp 1

På Borgmästare och Rådmäns ängar

Söderköping 2:31 och 2:32

Drothems socken

Söderköpings kommun

Östergötlands län

Rickard Lindberg

På Borgmästare och Rådmäns ängar

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	6
Åtgärdsförslag	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	8

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

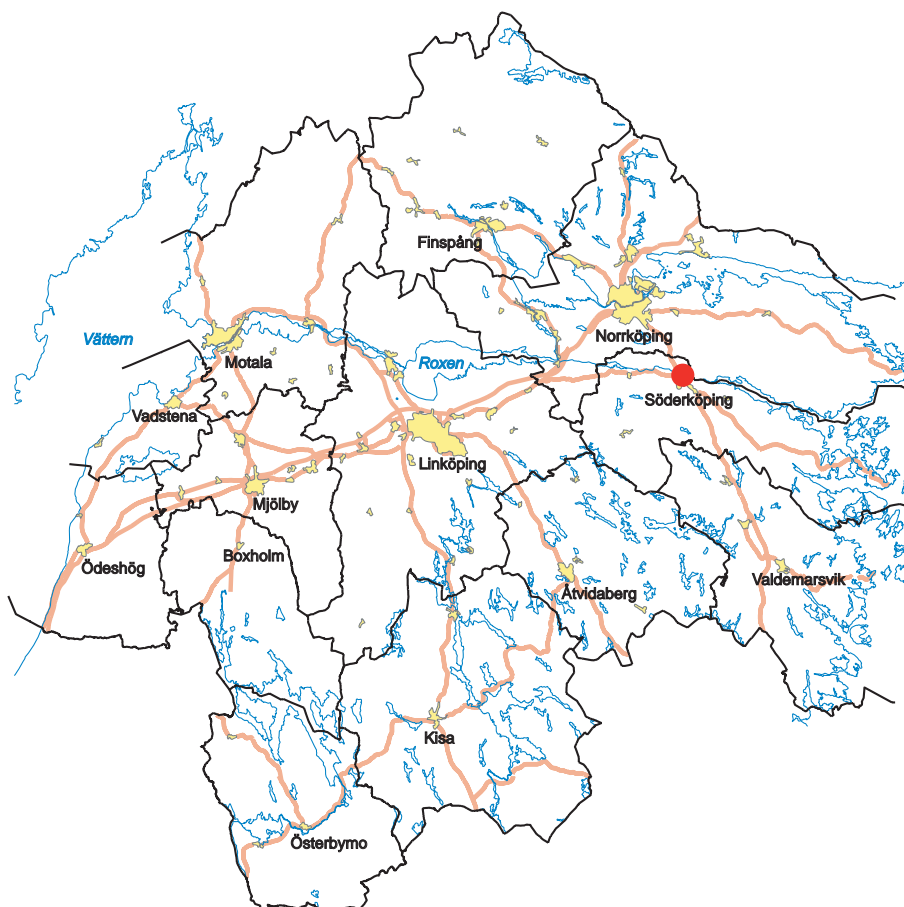
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

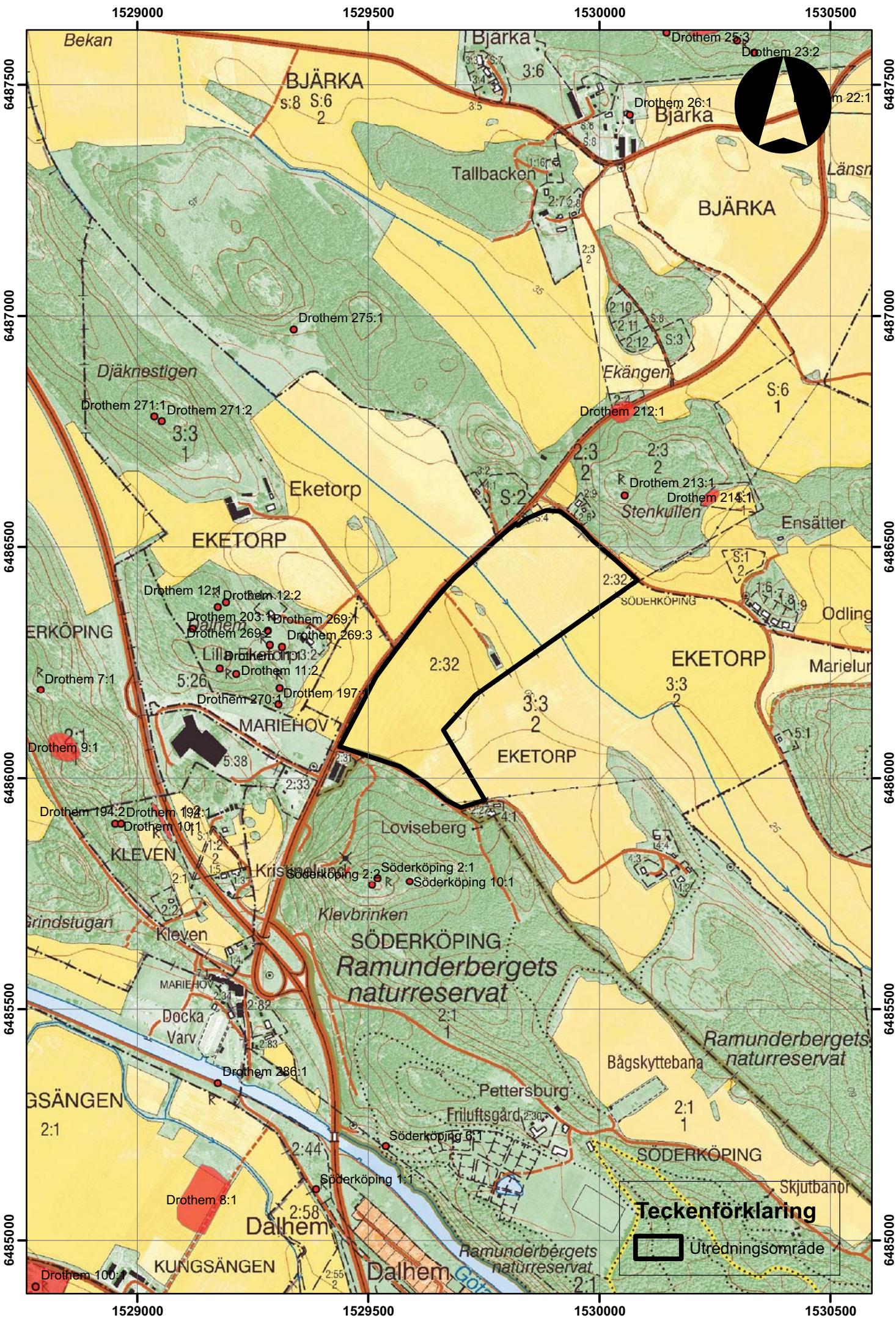
Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 1 i samband med planarbete inför industrietablering inom Söderköping 2:31 och 2:32. Inga fornlämningar är idag synliga ovan mark i åkermarken, men i närområdet förekommer ett antal kända fornlämningar från stenålder till järnålder. De flesta lämningar utgörs av gravar från bronsålder och järnålder.

En höjdrygg i området bedömdes utgöra ett topografiskt bra läge för en förhistorisk boplats. Fornlämningsskildern i området visar att det inte kan uteslutas att höjden även kan innehålla spår av förhistoriska gravar. Kartstudien har förrevisat att på höjdryggen har det legat bebyggelse i minst 150 år, från ca 1850 fram till idag. Boplats- och gravläget är kallat Objekt 1.

Rickard Lindberg
antikvarie

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 1 i samband med planarbete inför industrietablering. Utredningen utfördes efter beslut från länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Söderköpings kommun vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för utredningen var antikvarie Christer Carlsson. Carlsson utförde även fältinventeringen. Ansvarig för utformningen av rapporten och kart- och arkivstudie var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Staden Söderköping är belagd i det skriftliga källmaterialet från mitten av 1200-talet. Redan under 1000-1100-talen var dock bebyggelse etablerad på platsen och orten fungerade sannolikt som en centralort för det omgivande landskapet. Söderköping växte fram där Storån och Lillån möts och från dessa vattendrag var det möjligt att nå Östersjön och Östergötlands inland (Broberg & Hasselmo 1978).

Det aktuella utredningsområdet ligger utanför det medeltida stadsområdet, omkring två kilometer nordväst om den nuvarande stadsgränsen. Marken inom utredningsområdet består nästan uteslutande av åkermark, vilken brukats för odling fram tills idag. En höjdrygg löper i nord sydlig riktning centralt i området. På denna höjdrygg ligger idag en lada och berg går här i dagen. Höjden över havet varierar i området mellan 25 och 35 meter. Ytan på det aktuella utredningsområdet uppgår till totalt ca 157 000 m², det vill säga nästan 16 hektar.

Figur 3. Ladan på höjdryggen. Foto Christer Carlsson, ÖLM.

Inga fornlämningar är idag synliga ovan mark i åkermarken, men i närområdet förekommer ett antal kända fornlämningar från stenålder till järnålder. Bland annat finns ett flertal stensättningar och möjliga stensättningar (RAÄ 11, 12, 213, 269, 270 och 271 Drothem socken samt RAÄ 2 och 10, Söderköpings stad), ett gravfält (RAÄ 10, Drothem socken) och en gravhög (RAÄ 269, Drothem socken) på höjder runt om utredningsområdet. Väster om utredningsområdet finns även en fyndplats för en skaft-hålsyxa (RAÄ 197, Drothem socken). Söder om det nu aktuella utredningsområdet finns en stensträngsrest (RAÄ 9, Söderköpings stad). Fyra registrerade torplämning finns även i anslutning till det aktuella området (RAÄ 203, 212 och 214 och 275, Drothems socken). Omkring 1,5 kilometer österut ligger fornborgen Ramundersborg (RAÄ 56 i Tåby socken).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa huruvida dold fornlämning kan komma att beröras av det planerade arbetet.

Utredningens resultat ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömning i ärendet samt utgöra underlagsmaterial i den fortsatta planeringsprocessen.

Nedan presenteras frågeställningar som är kopplade till de förväntade utredningsresultaten:

- Förekommer det synliga fornlämningar inom utredningsområdet?
- Vilken typ av lämningar kan förväntas förekomma inom utredningsområdet?

Metod och dokumentation

En genomgång av fornminnesregistret och för utredningsområdet relevanta arkeologiska rapporter kom att genomföras. Även äldre kartmaterial över Drothems socken studerades. Kartstudierna syftar till att ge en bra kulturhistorisk bakgrundsbild av landskapet. En fältinventering av den aktuella ytan kom också att genomföras. Vid fältarbetet kom den plöjda åkermarken genomsökas i syfte att söka efter keramik, kolkoncentrationer, flinta etc. Dessutom kom

1529500

1530000

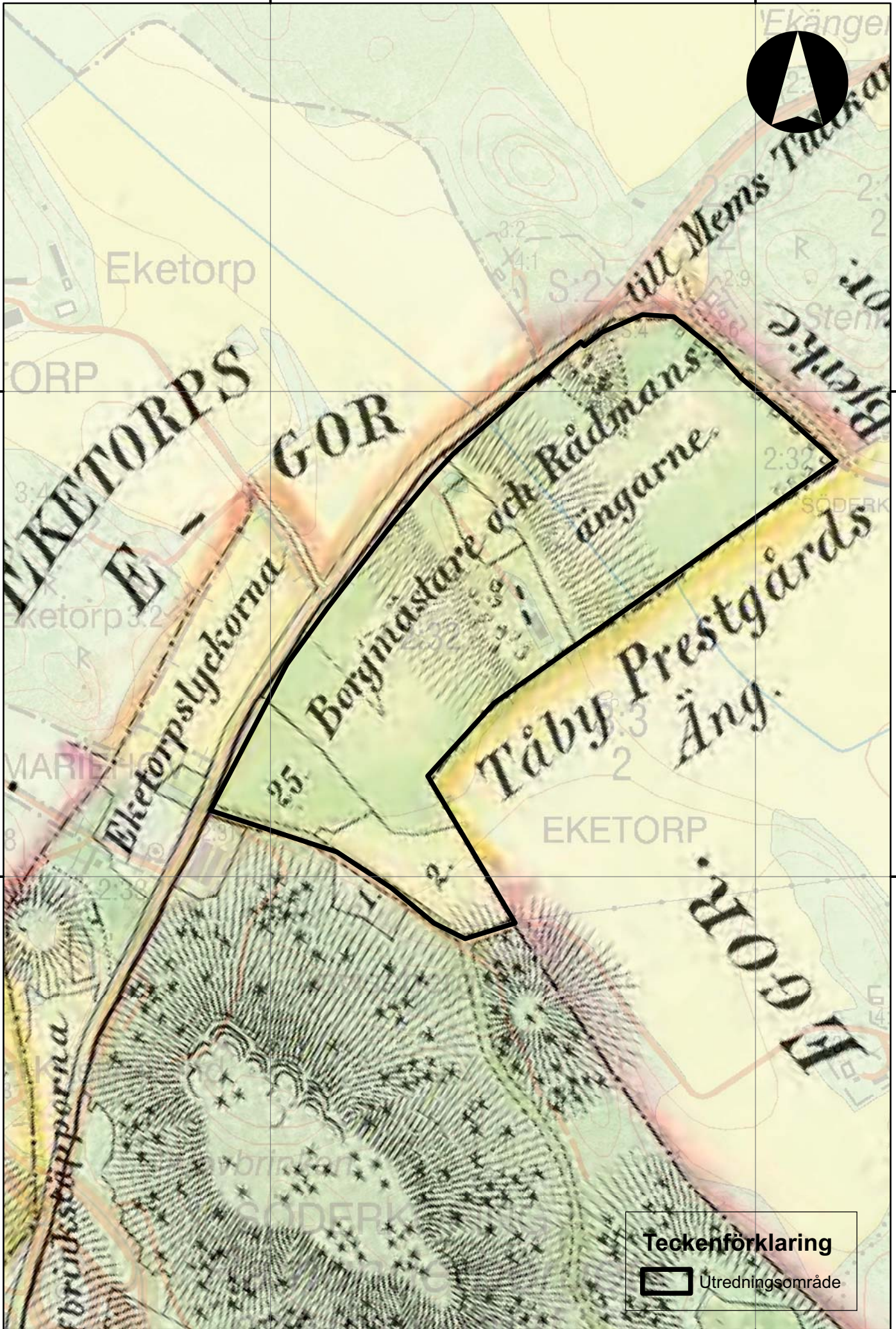

6486500

6486500

6486000

6486000

Teckenförklaring

 Utredningsområde

1529500

1530000

delar av åkermarken att genomsökas med hjälp av en jordsond i syfte att söka efter kolhorisonter eller andra former av anläggningar under marken.

Resultat och tolkning

Utredningsområdet är stadsjord tillhörande Söderköpings stad. Detta medför problem med sökandet efter det historiska kartmaterialet då en sökning resulterar i ett stort antal träffar men få faktiska kartor över det aktuella området. Exempelvis påträffades inga skifteskartor där utredningsområdet var med. Äldsta kartmaterialet som studerats är en geometrisk karta över Söderköpings stads åker från år 1766. På denna karta ägs åkermarken i och i anslutning till utredningsområdet av borgmästaren och olika rådmän. I det närmaste samma information finns på en karta över mätning av stadens ägor från 1813. På en karta över Söderköping och dess ägor från år 1854 benämns det nu aktuella området som Borgmästar- och rådmans ängar. På samma karta omnämns en marknadsplats med oklar placering. Marknadsplatsen skall ligga i eller i närheten av det aktuella området. Troligen ligger dock marknadsplatsen närmare Göta kanal, väster om det nu aktuella området. Inom området finns ett par byggnader markerade. Byggnaderna ligger på höjdryggen som löper i området.

På häradskartan från andra delen av 1800-talet kallas åkermarken för bara Borgmästar- ängen. En backstuga är markerad på kartan på samma ställe som byggnaderna från 1854 års karta som också sammanfaller med den ladan som finns idag. Bebyggelsen finns alltså på samma plats från åtminstone mitten av 1800-talet och fram till idag.

Vid fältinventeringen 2008-02-05 kunde inga synliga fornlämningar fastslås inom utredningsområdet. Höjdryggen i området bedömdes dock utgöra ett topografiskt bra läge för en förhistorisk boplats. Med tanke på fornlämningsbilden i området kan det inte uteslutas att höjden även kan innehålla spår

av förhistoriska gravar. Kartstudien har visat, som ovan beskrivits, att på höjdryggen har det även legat bebyggelse i minst 150 år. Boplats- och gravläget är kallat Objekt 1. Avgränsningen av objektet är i detta skede endast utifrån de topografiskt möjliga förutsättningarna.

Åtgärdsförslag

Inom Objekt 1 kan spår av förhistorisk boplats och/eller gravar förekomma. Inom objektet kan även spår av historisk bebyggelse förekomma. Undertecknad bedömer därför att vidare arkeologiska åtgärder är nödvändiga inom Objekt 1 innan en exploatering kan ske.

Referenser

Arkiv

Informationssystemet om fornminnen (FMIS)

Östergötlands läns museums topografiska arkiv.
Drothems socken.

Kartor

Geometrisk avmätning av Söderköpings stads åker.
1766. Akt LMS D111-1:13

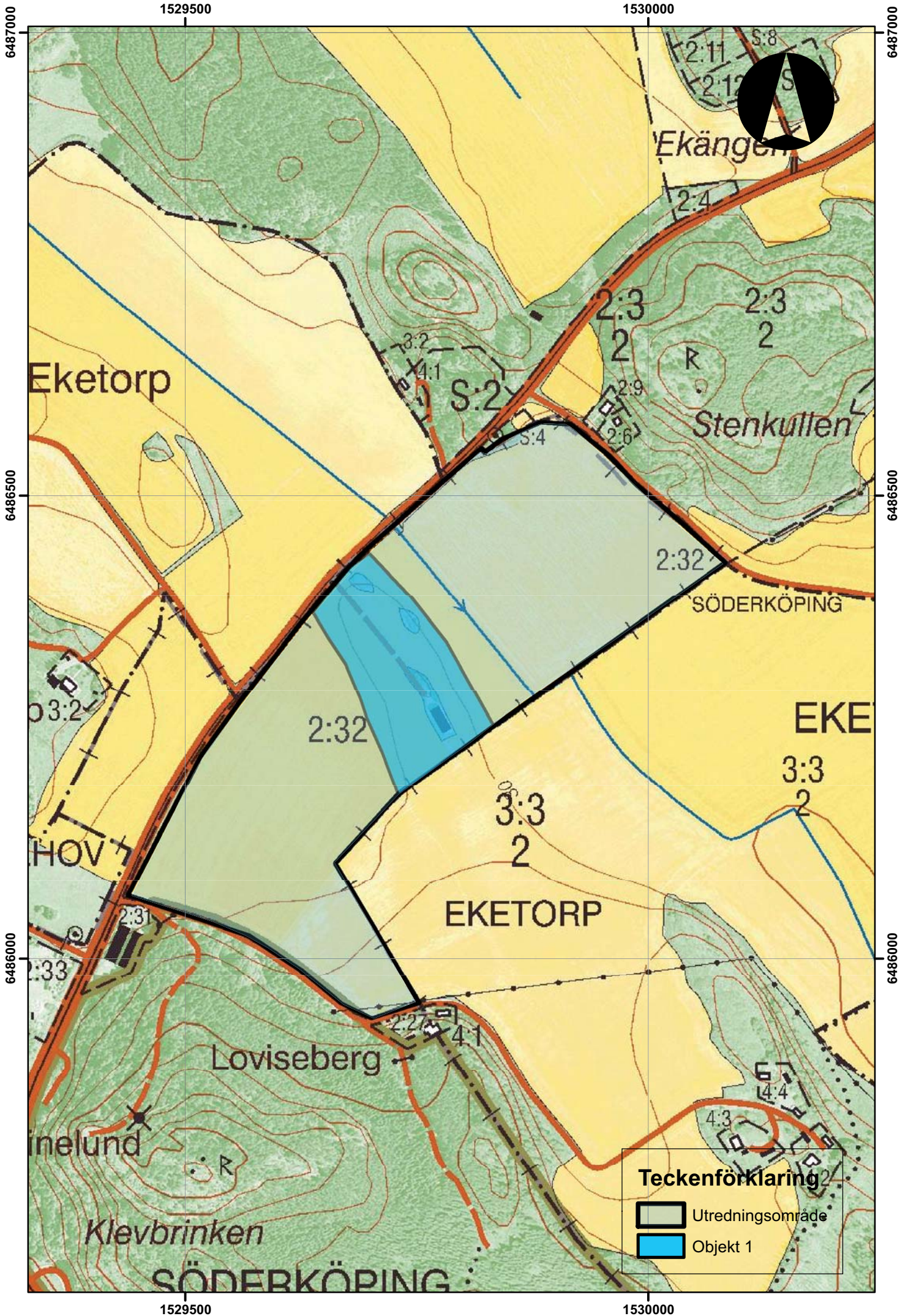
Söderköpings stad ägor. Mätning. 1813. Akt LMS
D111-1:21

Karta över staden Söderköping och dertill lydande
egor. 1854. Akt FR 05-SÖD-31

Häradsekonomiska kartan. 1868-77. Bladet Söderköping.
Rak-id J112-56-21

Tryckta källor

Broberg B & Hasselmo M. 1978. Medeltidsstaden 5.
Söderköping. Rapport. Stockholm.

Tekniska uppgifter

Lokal	Söderköping 2:31 och 2:32
Socken	Drotem
Kommun	Söderköpings
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiskt kartans blad	086 75 (8G 7f Mariehov)
Koordinater	X 6485935—6486580 Y 1529436—1530082
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens dnr	431-30242-07
Länsmuseets dnr	38/08
Länsmuseets projektnummer	530766
Uppdragsgivare	Söderköpings kommun
Kostnadsansvarig	Söderköpings kommun
Projektledare	Christer Carlsson
Personal/Rapportarbete	Rickard Lindberg
Fältarbetstid	2008-02-05
Fynd	Nej
Foto	Digitalt
Analyser	Nej
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/02241
ISSN 1403-9273	Rapport 2008:46 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 1 i samband med planarbete inför industrietablering inom Söderköping 2:31 och 2:32.

En höjdrygg i området bedömdes utgöra ett topografiskt bra läge för en förhistorisk boplats. Fornlämningsbilden i området visar att det inte kan uteslutas att höjden även kan innehålla spår av förhistoriska gravar. Kartstudien har förevisat att på höjdryggen har det legat bebyggelse i minst 150 år, från ca 1850 fram till idag. Boplats- och gravläget är kallat Objekt 1.